

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
(Мінсоцполітики)**

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 226-24-45, факс: (044) 289-00-98 E-mail: info@mlsp.gov.ua,
Код ЄДРПОУ 37567866, реєстраційний рахунок 35213015078737 в ДКСУ м. Києва, МФО 820172

07.12.16 № 20386/02-16/37

На № 045/2/183-16 від 20.10.2016

**Народному депутату України
Павленку Ю. О.**

Про нормативне врегулювання
виконання об'єднаною
територіальною громадою функцій
захисту прав дітей

Шановний Юрію Олексійовичу!

Міністерство соціальної політики разом із Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства на виконання доручення Віце-прем'єр-міністра України – Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Зубка Г. Г. від 22.11.2016 № 39142/3/1-16 розглянуло Ваш депутатський запит, оголошений на засіданні Верховної Ради України 21.10.2016, про необхідність нормативного врегулювання виконання об'єднаною територіальною громадою функцій захисту прав дітей та повідомляє.

Щодо юридичного статусу та фінансового забезпечення об'єднаних територіальних громад

Відповідно до статті 4 Закону України „Про добровільне об'єднання територіальних громад” добровільне об'єднання територіальних громад не призводить до зміни статусу населених пунктів сільської чи міської місцевості. При цьому згідно зі статтею 8 вказаного Закону юридична особа – виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради, розміщеної в адміністративному центрі об'єднаної територіальної громади, є правонаступником прав та обов'язків усіх юридичних осіб – виконавчих комітетів відповідних сільських, селищних, міських рад територіальних громад, що об'єдналися.

Найменування виконавчого органу місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади як юридичної особи складається з відповідного загального найменування виконавчого органу місцевого самоврядування та повного найменування відповідного представницького органу місцевого самоврядування.

Із вищезазначеного випливає, що існує всього чотири види представницьких органів місцевого самоврядування базового рівня як об'єднаної територіальної громади, так і не об'єднаної: міська, районна у місті, сільська та селищна ради.

Отже, норми розділу 9 Конституції України, Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні”, зокрема, в частині власних і делегованих повноважень, а також норми статті 56 Цивільного кодексу України щодо визначення органу опіки та

підкування поширюються на сільську, селищну, міську, районну в місті ради, у тому числі на об'єднані територіальні громади. Тобто міські, районні у містах, сільські, селищні ради об'єднаних територіальних громад є органами опіки та підкування.

Для зміцнення матеріальної бази органів місцевого самоврядування та, зокрема, об'єднаних територіальних громад проведено бюджетну та податкову децентралізацію. У 2015 році доходи місцевих бюджетів зросли на 42 %, що становить 29,6 млрд гривень. За 9 місяців 2016 року приріст надходжень до загального фонду порівняно із січнем – березнем минулого року становить 46 %, або + 9,5 млрд гривень.

Крім того, у 2016 році у Державному бюджеті України передбачено для підтримки проектів регіонального розвитку: 3 млрд грн – для ДФРР; 1 млрд грн – субвенція для розвитку інфраструктури об'єднаних територіальних громад; 1,9 млрд грн – субвенція для соціально-економічного розвитку територій.

Зазначена фінансова підтримка сприяє посиленню спроможності територіальних громад виконувати власні та делеговані повноваження, у тому числі щодо соціального захисту дітей.

Щодо особливостей виконання повноважень стосовно соціального захисту дітей виконавчими органами міських, районних у містах, сільських, селищних рад, у тому числі об'єднаними територіальними громадами

Згідно зі статтею 12 Закону України „Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування”, статтею 1 Закону України „Про органи і служби для дітей та спеціальні установи для дітей” та пунктом 3 Порядку провадження органами опіки та підкування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 (далі – Порядок), служби у справах дітей є відповідними структурними підрозділами районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах рад.

Отже, наразі сільські, селищні ради незалежно від того, чи є вони об'єднаними територіальними громадами, чи є у їхній структурі служба у справах дітей, чи передбачено штатним розписом посадову особу, повноваження якої стосуються соціального захисту дітей, мають обмежені повноваження як орган опіки та підкування (своєчасне виявлення дітей у кризовій ситуації; залучення органів вищого рівня до соціального захисту дітей; профілактична робота із сім'єю дитини, її найближчим оточенням; забезпечення житлом, покращення житлових і матеріально-побутових умов дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, тощо).

Прийняття рішень, зокрема, щодо обліку дітей, надання їм відповідного статусу, подальшого влаштування тощо, покладається на районну держадміністрацію, виконавчий орган міської, районної у місті ради та / або службу у справах дітей як відповідальний структурний підрозділ зазначених органів.

При цьому варто зазначити, що в разі створення у виконавчому органі міської, районної у місті ради, в тому числі у виконавчому органі міської, районної у місті ради об'єднаної територіальної громади, служби у справах дітей та комісії з питань захисту прав дитини зазначений орган має право та зобов'язаний діяти як орган опіки та підкування і проводити всі заходи щодо соціального захисту дітей, передбачені законодавством.

Щодо повноважень районних державних адміністрацій стосовно соціального захисту дітей

Згідно зі статтею 118 Конституції України та відповідно до Закону України „Про місцеві державні адміністрації” районні державні адміністрації здійснюють виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі.

Крім цього, відповідно до законодавства України районні державні адміністрації є повноправними органами опіки та піклування.

Тобто саме районні державні адміністрації та служби у справах дітей, що входять до їхнього складу, приймають рішення щодо кожної дитини на території села, селища, а також міста, виконавчий орган якого у своїй структурі не має зазначеного підрозділу (незалежно від того, чи є виконавчі органи сіл, селищ і таких міст об'єднаними територіальними громадами).

Щодо вдосконалення законодавства з питань соціального захисту дітей у зв'язку з децентралізацією влади в Україні

Як зазначено вище, основні повноваження щодо соціального захисту дітей надано територіальній громаді через відповідні місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, тобто через районні, районні в містах державні адміністрації, виконавчі органи міських, районних у містах, сільських, селищних рад (частково).

Наразі повноваження сільських, селищних рад як органів опіки та піклування стосуються виключно своєчасного виявлення дітей у кризових ситуаціях і залучення органів вищого рівня до соціального захисту дітей. Таке обмеження повноважень, пов'язане з їх надмірною подрібненістю та надзвичайно слабкою матеріально-фінансовою базою, що призводить до їх неспроможності виконувати всі повноваження органів місцевого самоврядування (нараховується 1 129 громад із чисельністю жителів до 500 осіб).

Такою ситуацією зумовлюється низький рівень відповідальності територіальних громад за життя і здоров'я підростаючого покоління, соціальний захист дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей, які опинились у складних життєвих обставинах. Основні рішення з питань соціального захисту дітей наразі приймаються на рівні району, міста чи району у місті.

Отже, у зв'язку з децентралізацією влади та значним укрупненням об'єднаних територіальних громад постала потреба в делегуванні виконавчим органам сільських, селищних рад об'єднаних територіальних громад функцій і повноважень щодо захисту прав дітей.

З огляду на зазначене Мінсоцполітики підготовлено проект Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення діяльності з питань соціального захисту дітей у зв'язку із децентралізацією влади в Україні”.

Законопроект спрямований на: зміцнення кадрового потенціалу служб у справах дітей та їхніх повноважень щодо державного контролю за дотриманням прав дітей; зміну підходів до охорони дитинства – від боротьби з наслідками порушень прав дітей до створення сприятливого для їх виховання та розвитку середовища; розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою; передбачення в штатних розписах виконавчих органів об'єднаних територіальних

громад посадових осіб, відповідальних за захист прав дітей; запровадження механізму державного контролю за дотриманням законодавства України органами місцевого самоврядування та якістю надання ними адміністративних і соціальних послуг дітям.

Щодо методичного забезпечення місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань соціального захисту дітей в умовах децентралізації

З метою надання об'єднаним територіальним громадам методичної допомоги в організації соціальних послуг і соціальної роботи, а також послуг соціальної підтримки населенню, в тому числі щодо соціального захисту дітей у процесі децентралізації влади:

- відповідно до наказу Мінсоцполітики від 29.02.2016 № 199 „Про внесення змін до Плану підвищення кваліфікації працівників підприємств, установ, організацій сфери управління Міністерства соціальної політики України” на базі Центру підвищення кваліфікації працівників сфери управління Мінсоцполітики 23.03.2016–25.03.2016 було проведено семінар „Забезпечення права дитини на сімейне виховання в умовах децентралізації на територіях, де функціонують інтернатні заклади” для служб у справах дітей районних державних адміністрацій, районних у містах, міських рад;

- 20.04.2016–22.04.2016 та 07.07.2016–08.07.2016 для начальників служб у справах дітей обласних та Київської міської державних адміністрацій було проведено семінари „Забезпечення прав та найкращих інтересів дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, при влаштуванні їх на виховання у сім'ю в умовах децентралізації влади”;

- наказом Мінсоцполітики від 19.01.2016 № 26 затверджено Методичні рекомендації щодо виконання власних (самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення та сфері захисту прав дітей, розроблені з метою застосування єдиного методологічного підходу до створення структур і штатів виконавчих органів об'єднаних територіальних громад для виконання визначених чинним законодавством України повноважень у вказаній сфері, а також для мінімізації зволікань при забезпеченні прав дітей в умовах децентралізації влади в Україні;

- листом Мінсоцполітики від 31.08.2016 № 1787/0/205-16/57 службам у справах дітей обласних, Київської міської державних адміністрацій надано роз'яснення щодо проведення заходів із соціального захисту дітей об'єднаними територіальними громадами.

З повагою

Міністр

А. Рева